

N:o 70.

Ank. till Riksd. kansli den 23 mars 1909, kl. 4 e. m.

*Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående
anläggning af väg mellan Storbäcks by och Risbäcks
kapellkyrka inom Dorotea sockens väghållningsdistrikt af
Västerbottens län.* (2 U. A.)

I en den 29 nästlidne januari till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (n:o 23) har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att till anläggning af väg mellan Storbäcks by och Risbäcks kapellkyrka inom Dorotea sockens väghållningsdistrikt af Västerbottens län anslag må, under i statsrådsprotokollet angifna villkor och förutsättning, kunna från af Riksdagen till vägbyggnader beviljade medel anvisas utan iakttagande af det för vägbyggnadsfondens anlåtande i allmänhet stadgade villkor, att statsbidraget icke må utgå med högre belopp än två tredjedelar af den för väganläggningen beräknade kostnaden.

Departementschefens anförande till berörda statsrådsprotokoll är af följande lydelse:

»Sedan Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västerbottens län, på därom gjord framställning, förordnat om undersökning för anläggning af ny allmän väg från Storbäcks by till Risbäcks kapellkyrka inom Dorotea sockens väghållningsdistrikt, verkställdes efter förordnande af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen sådan undersökning af dåvarande distriktschefen, numera öfverdirektören och chefen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, öfversten F. Wijnbladh. Denne öfverlämnade härefter till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ett den 30 december 1903 dagtecknad, af kostnadsberäkning åtföljdt förslag till ifrågakomna väganläggning. Enligt detta förslag skulle vägen komma att erhålla en längd af 10,940 meter samt, med en bredd af 4 meter och brantaste lut-

ning af 50 ‰, betinga en anläggningskostnad af 77,200 kronor. Uti afgifvet betänkande anförde öfversten Wijnbladh, bland annat, följande. Vägen vore afsedd att bilda en fortsättning af allmänna vägen från Dorotea kyrkplats till Storbäcks by. Från Storbäck till Risbäck och den ofvanför liggande bygden finnes endast en obetydlig gångstig å den djupt sönderskurna och delvis mycket stenbundna sluttningen af Arksjöberget. Visserligen kunde sjöarna Stora och Lilla Arksjön tidtals användas såsom trafikled, men deras värde såsom sådan förminska- des betydligt därigenom, att de delvis vore mycket grunda och sten- uppfyllda samt ofta utsatta för stormar, hvilka sommartiden försvårade roddtrafiken och vintertiden nästan omöjliggjorde plogning och under- håll af väg öfver sjöarna.

De väghållningsskyldiga inom väghållningsdistriktet blefvo seder- mera enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes förordnande genom utsedda ombud i närvaro af länsmanen O. Sundelin såsom kronoombud och jämväl tillstädeskomna enskilda väghållningsskyldiga hörda inför Åsele lappmarks tingslags häradsrätt den 3 december 1904. Därvid tillstyrkte länsmanen Sundelin äfvensom de enskilda väghållningsskyl- diga anläggning af ifrågavarande väg under framhållande, att vä- gen skulle blifva af stor betydelse för de öfre byarna inom Dorotea socken, hvilka nu saknade utfartsväg, och särskildt för femton närmare angifna byar med en sammanlagd folkmängd af 494 personer, att det vore af vikt för Risbäcks kapellförsamling att erhålla en bekvämare för- bindelseled till moderförsamlingen än den öfver Stora Arksjön, som nu mest användes, men hvilken vore besvärlig och särskildt höst och vår synnerligen farlig, samt att Dorotea socknemän hade tillräcklig ekono- misk bärkraft för deltagande i kostnaden för väganläggningen. Sockne- ombuden förklarade däremot, att de väghållningsskyldiga för närvarande icke vore villiga att deltaga i kostnaden för vägföretaget, enär den ifråga- satta vägen icke kunde blifva af någon mera afsevärd betydelse för den allmänna samfärdseln samt distriktet, som för sitt vägväsen hade en årlig utgift af 8,000 kronor, med omkring 95,000 kronor bidragit till den nyligen fullbordade vägen från Dorotea kyrka till Storbäcks by, för hvilken vägbyggnad distriktet nödgats upptaga lån, som ännu vore obetalda, hvartill komme, att socknen under flera på hvarandra följande år hemsökts af missväxt.

Häradsrätten afgaf den 3 december 1904 det yttrande, att häradsrätten väl funne ifrågavarande väg liksom hvarje väganläggning inom lappmarken vara af stor betydelse för de bygder, den komme att genomlöpa, men att häradsrätten likväl ansåge sig på de skäl, som af

de väghållningsskyldiga blifvit anförda, för närvarande icke kunna tillstyrka densammas anläggande, utan borde därmed anstå, till dess de väghållningsskyldigas förmåga att bära den med anläggningen och underhållet af vägen förenade tunga blifvit större.

Genom utslag den 3 februari 1905 har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande — enär genom hvad i målet förekommit måste anses utredt, att vägen vore för den allmänna samfärdselns befrämjande af stor betydelse för en afsevärd del af menigheten inom Dorotea socken i synnerhet såsom förbindelseled med socknens centrala delar samt Risbäcks nya kapellkyrka med däromkring liggande, jämförelsevis tätt bebyggda platser — förpliktat de väghållningsskyldiga att bygga omförmälda väg, dock under förutsättning af bidrag af statsmedel, motsvarande omkring två tredjedelar af erforderliga kostnadssumman, äfvensom att därefter framgent underhålla meranämnda väg.

Öfver Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes berörda utslag anförde de väghållningsskyldiga besvär hos kammarkollegium under yrkande, att kollegium måtte, med upphäfvande af samma utslag, befria de väghållningsskyldiga från anläggning och underhåll af ifrågavarande väg eller ock, därest detta yrkande icke kunde bifallas, att anstånd måtte medgifvas klagandena med byggandet af vägen åtminstone till den tidpunkt, då väghållningsdistriktet betalat ännu oguldet kostnadsbelopp för vägföretaget mellan Dorotea kyrkplats och Storbäcks by.

Enligt utslag den 22 september 1905 har kammarkollegium funnit de hos kollegium anförda besvären icke föranleda ändring i Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes utslag.

Sedan de väghållningsskyldiga öfver kammarkollegii utslag anfört underdåniga besvär under yrkande, att Kungl. Maj:t måtte undanröja kammarkollegii utslag samt bevilja de väghållningsskyldiga anstånd med anläggning af här ifrågavarande väg till och med utgången af år 1915, har — efter det hos Kungl. Maj:t i berörda mål upplysts, att den 31 december 1905 å kostnaderna för väganläggningen mellan Dorotea kyrkplats och Storbäcks by återstode oguldet ett belopp af 19,652 kronor 51 öre samt att vägskatten inom väghållningsdistriktet för år 1906 utginge med 35 öre för vägfyrk af fastigheter, som hade vägunderhåll in natura, och 56 öre för vägfyrk af fastigheter, som icke vore till underhåll in natura anvisade — Kungl. Maj:t genom nådig resolution den 21 september 1906 funnit med hänsyn till storleken af de förpliktelser, som påhvilde de väghållningsskyldiga, väghållningsdistriktet icke för närvarande böra åläggas att anlägga vägen i fråga samt förty profvat skäligt att, med upphäfvande af kammarkollegii och Eders Kungl. Maj:ts befall-

ningshafvandes utslag i målet, befria distriktet från den detsamma i sådant hänseende ådömda skyldighet.

Uti en till Kungl. Maj:t ställd ansökning, dagtecknad den 18 november 1907, hafva nu kapellpredikanten V. Vallberg och inspektoren Hans Vikström, å de väghållningsskyldigas vägnar, anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för vägens omedelbara anläggning uteslutande på statens bekostnad. Till stöd därför hafva sökandena åberopat de skäl, som här ofvan omförmäls i fråga om behovet af väganläggningen, äfvensom framhållit, att om de väghållningsskyldiga skulle blifva nödsakade att bidraga till vägens anläggning med en tredjedel af vägbyggnadskostnaden, utgörande omkring 25,000 kronor, skulle vägen icke kunna komma till stånd inom de närmaste 15 å 20 åren på grund af de stora summor för vägbyggnader och vägunderhåll, som under de senaste åren af kommunen utdebiterats och upplånats. Sålunda har, enligt sökandenas uppgift, sedan år 1895 af väghållningsdistriktet, som räknade 3,500 invånare, för vägarbeten utbetalts 112,000 kronor, hvaraf 95,000 kronor för vägen mellan Dorotea och Storbäck samt 17,000 kronor för vägen mellan Åsele och Lycksele. Å dessa företag återstå ännu oguldna 15,000 kronor. Det årliga vägunderhållet har under de senaste åren i medeltal dragit en kostnad af omkring 8,000 kronor, oberäknadt underhållet in natura och kostnaderna för de under år 1907 afslutade vägdelningarna.

Vägfyren under de senaste 6 åren har också, enligt hvad sökandena meddela, i genomsnitt uppgått till 0,455 kronor årligen. Kommunalutskylderna under samma tid hafva belöpt sig till 0,906 kronor för jordbruksfyren och 0,808 kronor å allmän fyren. Under år 1908 skulle påbörjas uppförandet af såväl nybyggnader å folkskolehuset i Dorotea kyrkoby som ny ladugårdsbyggnad å prästbordet därsammastädes för en beräknad kostnad af respektive 25,000 kronor och 4,000 kronor. Med hänsyn härtill och den omständigheten att 1907 års kornskörd fullständigt fellsagit samt foderskörden under samma år till följd af otjänlig väderlek vid bärgningstiden blifvit betydligt under medelmåttan kunde med vissnet förutsättas, att kommunens utgifter för kommande år skulle betydligt öfverskrida de omnämnda genomsnittsvärdena å senaste årens utskylder.

Uti häröfver afgifvet underdånigt yttrande har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande tillstyrkt bifall till ansökningen och därvid såsom ett ytterligare skäl därtill anført, att befolkningen inom socknen, hvilken till följd af mindre gynnsamt skörderesultat under år 1907 mångenstädes

vore i behof af extra arbetsförtjänst, genom väganläggningen skulle beredas dylik förtjänst.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande har bifogat yttranden af vederbörande kronofogde och länsman samt vägstyrelsen i väghållningsdistriktet, hvilka alla tillstyrkt ansökningen.

Sedermera har från Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande inkommit bevis, att de väghållningsskyldiga genom beslut, som vunnit laga kraft, förklarar sig, därest vägen komme att byggas på statens bekostnad, ansvara för densammas framtida underhåll.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har uti infordradt underdånigt utlåtande af den 8 december 1908 meddelat, att vägen är afsedd att erhålla samma bredd, 4 meter, som vägen mellan Dorotea kyrkplats och Storbäcks by.

På grund af de ovanligt svåra terrängförhållandena blir, enligt hvad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anför, vägbyggnaden jämförelsevis dyrbar, i det kostnaden i förslaget, under antagande af ett dagsverkspris i genomsnitt af 3 kronor, såsom förut nämnts, beräknats uppgå till 77,200 kronor, däraf 3,458 kronor för jordlösen. Med hänsyn till ej mindre de sedan förslagets upprättande ökade dagsverksprisen och den allmänna stegringen i pris å materialier än äfven vunnen erfarenhet om de särskilda svårigheter, som göra sig kännbara i fråga om väg- och broarbetens utförande i glest befolkade lappmarker, där tillgången på öfvade yrkesarbetare är ringa, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ansett erforderligt att öka den beräknade kostnadssumman till 85,000 kronor.

Styrelsen påpekar, att de väghållningsskyldiga, hvilka, såsom förut blifvit nämnt, åtagit sig ansvaret för vägens framtida underhåll, däremot icke, såvidt handlingarna utvisa, hitintills åtagit sig att ansvara för att all för vägbyggnaden behöflig, enskilda tillhörande eller af enskilda brukad jord, fritt och utan kostnad, må för statsverket i och för ifrågakomna ändamål användas. Detta anser emellertid styrelsen böra utgöra ett af villkoren för vägens anläggande på statens bekostnad. Att ålägga de väghållningsskyldiga att med naturaprestationer bidraga vid vägbyggnaden synes styrelsen med hänsyn till socknemännens fattigdom icke böra ifrågasättas.

Beträffande slutligen själfva ansökningen finner väg- och vattenbyggnadsstyrelsen af hvad i ärendet förekommit väganläggningen i fråga vara af så stor betydelse för den i kommunikationshänseende vanlottade, jämförelsevis talrika befolkningen i den trakt, som däraf komme att beröras, att densamma synes böra komma till utförande redan nu, samt

att således, då de väghållningsskyldiga, såsom Kungl. Maj:t funnit, för närvarande icke borde åläggas att anlägga vägen, väganläggningen bör ske uteslutande på statens bekostnad.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har på grund häraf hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva, att af vägbyggnadsmedel, som dels redan vore anslagna och dels under den närmaste framtiden kunde varda ställda till Kungl. Maj:ts disposition, till anläggning af omförmälda väg, hvilken de väghållningsskyldiga förbundit sig att för framtiden underhålla, anslag må kunna anvisas utan iakttagande af det för vägbyggnadsfondens anlåtande i allmänhet stadgade villkor, att statsbidraget icke finge utgå med högre belopp än två tredjedelar af den för väganläggningen beräknade kostnaden, under villkor dock att för väganläggningen behöflig, enskild tillhörig eller af enskild brukad jord blifver utan ersättning upplåten.

Departementets
chefens
yttrande.

Af den lämnade redogörelsen framgår, att den ifrågasatta väganläggningen är af behovet högeligen påkallad såväl för Risbäcks kapellförsamling, hvilken för närvarande är i afsaknad af hvarje under alla årstider framkomlig väg, som för Dorotea socken i dess helhet. Ifrågasvarande trafikled synes också vara af den betydelse, att den om möjligt redan från början bör anläggas såsom landsväg och icke med den enklare typ, hvarom jag i mitt anförande till statsrådsprotokollet den 12 innevarande månad ordat. Vägen skulle utgöra en fortsättning af allmänna landsvägen mellan Dorotea kyrkplats och Storbäcks by, hvilken väg har en bredd af 4 meter. Det synes därför icke böra ifrågasättas att bygga nu förevarande väg med mindre bredd.

Då Dorotea socken, om vanligt anslag till endast två tredjedelar af den för vägen beräknade kostnaden blefve anvisadt, uppenbarligen saknar förmåga att själf bekosta den återstående tredjedelen därutaf, anser jag i detta fall skäl förefinnes för statens mellankomst för möjliggörande af vägföretaget i fråga. Jag anser mig därför ock böra förorda framställning till Riksdagen i syfte att — på sätt vid några föregående tillfällen skett — till anläggande af väg från Storbäcks by till Risbäcks kapellkyrka anslag från vägbyggnadsfonden må kunna beviljas utan iakttagande af villkoret, att statsbidraget ej må öfverstiga två tredjedelar af kostnaden.

I enlighet med hvad socknemännen åtagit sig, bör emellertid vid beslut om ifrågasvarande vägs byggande uteslutande af statsmedel göras förbehåll därom, att vederbörande väghållningsskyldiga, i detta fall de väghållningsskyldiga inom Dorotea kommun, ikläda sig ansvar för vägens framtida underhåll.

I öfrigt torde såsom villkor för det af mig förordade medgifvandet böra, i öfverensstämmelse med hvad förut i liknande fall stadgats och jämväl af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagits, föreskrivas, att all för väganläggningen behöflig, enskilda tillhörig eller af enskilda brukad jord skall utan ersättning upplåtas.

Däremot synes mig icke i förevarande fall böra stadgas ett sådant villkor, som Riksdagen år 1905 i fråga om en väg från Karesuando by i Enontekis socken till gränsen mot Juckasjärvi socken med biväg till Idivuoma gästgifvargård föreskrifvit, nämligen att de väghållningskyldiga skulle förbinda sig till den arbetsprestation in natura, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt föreskrifva. Dorotea socken och särskildt dess öfre del, Risbäcks kapellag, drabbades nämligen under år 1907 af en felslagen årsväxt, hvars följder säkerligen ännu göra sig kännbara. Socknemännen lära därför icke böra betungas med ett sådant villkor, som skulle väsentligen förringa den hjälp, man här ville lämna.

I händelse hvad jag ämnar föreslå vinner bifall, torde jag framdeles få underställa Eders Kungl. Maj:ts pröfning frågan om fastställelse af plan för företaget samt om de närmare bestämmelser, som böra i afseende å arbetets utförande meddelas.»

Bland de af Riksdagen enligt skrifvelse den 31 maj 1907 uppställda villkor för erhållande af understöd från det af Riksdagen anvisade anslag å 1,250,000 kronor till bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar förekommer i mom. 3 stadgande därom, att statsbidrag må af Kungl. Maj:t bestämmas till högst två tredjedelar af den beräknade kostnaden enligt den fastställda arbetsplanen. Såsom af statsrådsprotokollet framgår, är med den i föreliggande framställning föreslagna dispensen från tillämpning af detta villkor beträffande den ifrågasatta väganläggningen afsedt att bereda möjlighet till bestridande af hela de för anläggningen beräknade kostnaderna, 85,000 kronor, af statsmedel. Äfven om utskottet icke vill bestrida, att ett kännbart behof af vägen i fråga föreligger samt att Dorotea väghållningsdistrikt för närvarande är så betungadt af kostnader för väganläggningar, att det icke utan stor svårighet kan ytterligare belasta sig med utgifter för sådant ändamål, har utskottet dock icke af den i ärendet förebragta utredningen blifvit öfvertygadt om att berörda behof kan anses så trängande, att icke med dess tillgodoseende kan anstå, till dess genom en inträdande lättnad i vägdistriktets ekonomiska förhållanden anläggningen kan verkställas med en normal fördelning af kostnaderna för densamma. Ett visst stöd för denna upp-

Utskottets
yttrande.

fattning har utskottet funnit därutinnan att, enligt hvad i statsrådsprotokollet omförmäles, vederbörande sockneombud, då ärendet första gången var föremål för behandling vid häradsrätten, förklarar, att de väghållningsskyldiga för det dåvarande icke vore villiga att deltaga i kostnaden för företaget, enär bland annat den ifrågasatta vägen icke kunde blifva af någon mera afsevärd betydelse för den allmänna samfärdseln inom distriktet. Då härtill kommer att, enligt hvad utskottet inhämtat, ej endast det för innevarande år beviljade väganslaget är till fullo disponerat utan äfven finnes inneliggande ansökningar om understöd till belopp, hvilkas beviljande skulle komma att för åtskilliga år framåt upptaga anslagen för ifrågavarande ändamål, och ett bifall till förevarande framställning alltså endast skulle kunna ske på bekostnad af de företag, för hvilka endast äskas understöd till normalt belopp, anser utskottet jämväl häri ligga en omständighet, som styrker utskottet i dess uppfattning, att förevarande framställning icke bör af Riksdagen bifallas. Härmed har utskottet dock ej velat förneka, att någon lindring i de föreskrifna villkoren, om än ej i den form som nu föreslagits, kan framdeles varda af förhållandena i förevarande fall föranledt.

Utskottet får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:t förevarande proposition icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 23 mars 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Reservation

af herrar *E. G. Kinberg* och *A. Wiklund*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition måtte af Riksdagen bifallas.